

Једнак приступ грађана правди, ефикасност судства и
измене Закона о парничном поступку – ЗПП

С А О П Ш Т Е Њ Е

Друштво судија одговорило је на позив Министарства правде и доставило му 3. марта 2021. године [Сугестије у вези с изменама и допунама Закона о парничном поступку](#), упркос прекидању поступка који је остављен актерима у судству.

Будући да се измени овог системског закона приступа ради унапређења ефикасности судства, Друштво судија је претходно указало да су у судству владајућа четири основна проблема: недовољна (институционална и стварна) независност судства, мањкава обука судија (нарочито стална), неравномерно оптерећење судија и судова, и неусаглашен и неквалитетан законски оквир и изразило уверење да ће и ефикасност и предвидивост и доступност судског система, а тиме и поверење грађана у судије и судове бити значајно унапређени кад буду створени услови за потпунију независност судија и судова, за њихову бољу обуку и њихово равномерније оптерећење, а закони буду квалитетнији и усаглашени.

У прилог тврдњи о томе шта су основни проблеми у судству Друштво судија је сачинило анализу структуре свих одлука Европског суда за људска права донетих против Србије и упоредило најновије податке о броју предмета и судија по судовима у Србији.

Од укупно 221 предмета у којима је донео мериторну одлуку против Србије закључно са 2020. годином, ЕСЉП је у 199 нашао повреду бар једног од права гарантованих Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, од чега је у 52 предмета утврдио постојање повреде права на суђење у разумном року (23% од свих донетих одлука). Насупрот томе, у свим осталим случајевима утврђена је повреда осталих права, између осталих, нпр: на правично суђење у 33 предмета (15% од свих донетих одлука), права на правно средство у 18 предмета (8%). Право на имовину повређено је у чак 79 предмета (36%), дакле у далеко значајнијем броју него право на суђење у разумном року. То што је у 73 случаја (у трећини) констатовано да постоји проблем са извршењем судских одлука, поготово у тзв. репетитивним случајевима, првенствено је одговорност саме државе, јер су судови у тим поступцима већ правноснажно пресудили. Стога се тврдњи да је неефикасност један од највећих проблема српског судства даје непотребно велик значај, чиме се запостављају питања квалитета правне заштите и услова у којима судије раде и закона које примењују.

Унапређење ефикасности судства није могуће уколико се на свеобухватан начин не приступи и решавању проблема неравномерне и превелике оптерећености појединих судова, пре свега решавању проблема изузетне оптерећености судова на подручју града Београда (три основна суда и Вишег суда у Београду) у парничној материји.

Тренд оптерећења и брзина којом се то дешава у поменутиим основним судовима у Београду су алармантни. Број предмета приспелих у Први и Трећи основни суд у Београду порастао је од 2019. до 2020. године за више него дупло, са 61.106 на 131.779 предмета, иако су судије решавале троструко већи број предмета месечно од оног који им је прописан као њихова месечна норма.

Судије у Вишем суду у Београду (њих 101) чине 29% од укупног броја свих судија виших судова у Србији (351), а задужено је са 53% свих предмета виших судова у Србији на крају 2020. године.

Судије у три основна суда у Београду (њих 235) чине 19% од укупног броја свих судија основних судова у Србији (1.181), а задужено је са 63% свих предмета основних судова у Србији на крају 2020. године.

Друштво судија поздравило је као примерену и неопходну краткорочну меру делегацију предмета из београдских у мање оптерећене судове широм Србије коју тренутно спроводи Врховни касациони суд.

Истовремену, у документу на 45 страна, Друштво судија предложило је измене ЗПП на начин који би могао да смањи неравномерну оптерећеност судова у Србији и прекомерну оптерећеност београдских и других великих судова (променама одредаба о месној надлежности судова, о трошковима поступка и на други одговарајући начин).

У прилогу је табела из које се могу видети подаци о најмање и највише оптерећеним основним и вишим судовима у Србији у парничној материји на дан 31.12.2020. године.

Број предмета по судији у парничним одељењима на дан 31.12. 2020. године				
ОСНОВНИ СУДОВИ (има их 66 у Србији)		ВИШИ СУДОВИ (25 у Србији)		
Ваљево	60	Зајечар	првостепено	5
		Пожаревац	жалбено	3
Мајданпек	74	Пирот	првостепено	5
		Панчево	жалбено	8
Параћин	86	Пожаревац	првостепено	7
		Неготин	жалбено	12
Неготин	88	Неготин	првостепено	10
		Зајечар	жалбено	20
Ниш	320	Јагодина	првостепено	11
			жалбено	
Крагујевац	343	Панчево	првостепено	22
		Јагодина	жалбено	27
Нови Сад	353	Ниш	првостепено	45
		Пирот	жалбено	45
Лесковац	544	Крагујевац	првостепено	61
		Ваљево	жалбено	178
Смедерево	546	Краљево	првостепено	64
		Ниш	жалбено	233
Лебане	772	Нови Сад	првостепено	143
		Краљево	жалбено	234
Велика Плана	838	Ваљево	првостепено	191
		Крагујевац	жалбено	1578
I основни Београд	1.092	Београд	првостепено	225
		Београд	жалбено	1692
III основни Београд	2.294		првостепено	
		Нови Сад	жалбено	1909